

**Міністерство освіти і науки України**  
**ДВНЗ «Ужгородський національний університет»**  
**Кафедра журналістики**

# **Історія зарубіжної масової комунікації**

**навчально-методичний посібник для студентів  
спеціальності 061 «Журналістика»**

Ужгород – 2024

УДК 007(4/8)(076)

Б 26

**Історія зарубіжної масової комунікації.** навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 061 «Журналістика» / Уклад. Барчан Олеся. Ужгород, 2024р. 39 с.

**Рецензенти:**

**Гецько Г.І.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «УжНУ»

**Шаповалова Г.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики ДВНЗ «УжНУ»

**Відповідальний за випуск:**

**Соломін Є.О.**, кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач кафедри журналістики ДВНЗ «УжНУ»

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету УжНУ, протокол № 11 від 28 червня 2024 р.; науково-методичною комісією філологічного факультету, протокол № 9 від 28 червня 2024 року.

© Барчан Олеся

## Вступ

Дисципліна "Історія зарубіжної масової комунікації" покликана формувати в здобувачів спеціальності 061 «Журналістика» (ОП «Реклама та зв'язки з громадськістю») цілісне уявлення про історичні етапи розвитку комунікаційних процесів у світі, вивчати ключові суспільно-політичні, культурні й технічні передумови становлення засобів комунікації та аналіз їхнього впливу на розвиток суспільства. Курс спрямований на дослідження еволюції комунікаційних засобів, від найдавніших форм передачі інформації до сучасних мас-медійних систем, із акцентом на ключових подіях, персоналіях та інноваціях, що визначили глобальний комунікаційний ландшафт. Дисципліна також покликана розвивати здатність студентів аналізувати історичні моделі комунікації, осмислювати роль комунікаційних технологій у формуванні соціокультурних процесів та критично оцінювати вплив історичних комунікаційних практик на сучасний медіапростір.

До очікуваних результатів навчання відносимо вміння застосовувати в професійній діяльності знання історичних моделей масової комунікації, суспільно-політичні, культурні та технологічні передумови, які вплинули на розвиток комунікаційних процесів; ідентифікувати та аналізувати історичні приклади інформаційних кампаній, проведених через зарубіжні мас-медіа, визначати фактори їхньої успішності чи неефективності та застосовує ці знання до сучасних практик; використовувати історичні знання для створення нових концепцій інформаційних продуктів, акцій, рекламних та PR-кампаній. Здобувачі вчать використовувати історичні джерела для вивчення суспільно-політичних, культурних та економічних умов, які впливали на розвиток комунікацій; визначати надійність, об'єктивність і достовірність інформації з різних джерел, включаючи друковані медіа, електронні бази даних і наукові праці. Інтегрувати здобуті знання для досліджень та створення інформаційних продуктів у контексті реклами та зв'язків із громадськістю. Окрім того, студенти опановують аналіз впливу масово-комунікаційних процесів на формування і збереження суспільних і культурних цінностей демократичних ідей, прав

людини, наукових досягнень у різні історичні періоди. Курс лекцій навчає оцінювати свої та чужі медіапродукти та інформаційні кампанії через призму культурної значущості та діяльність колег, орієнтуючись на етичні й культурні стандарти, сформовані історично; використовувати історичні знання для розробки власних інформаційних продуктів, які сприяють популяризації суспільних і культурних цінностей. Практичні завдання та вправи, які пропонуються протягом модуля, формують вміння працювати з первинними і вторинними джерелами, зокрема історичними документами, архівами, медіа-ресурсами, що стосуються зарубіжної масової комунікації, виробляють здатність до систематизації знань для подальшої наукової роботи. В результаті, здобувачі засвоюють базові методи історико-комунікаційного аналізу, включаючи порівняльний аналіз, інтерпретацію історичних даних і дослідження еволюції медіа, вміння формулювати дослідницькі питання та обирати відповідні методи для їх вирішення, вчать ідентифікувати наукові проблеми у сфері масової комунікації, рекламної галузі та сфери зв'язків з громадськістю.

В часовому вимірі курс охоплює ключові події в історії засобів масової комунікації від найдавніших часів розвитку людства до сучасного періоду. Географічно дисципліна стосується європейського, американського, азійського, африканського континентів тощо. Послідовність та зміст тем також розкриває важливі періоди розвитку засобів масової комунікації, які, на думку відомого канадського дослідника медіа Герберта Маршалла Мак-Люєна, неодмінно пов'язані з прогресивними еволюційними процесами самого людства. Ця думка, зафіксована в праці «Галактика Гутенберга», чітко пояснює важливість опанування історичного медійного дискурсу.

## **Програма навчальної дисципліни**

### **Модуль 1.**

#### **Зародження засобів масової комунікації та їх розвиток як інструментів впливу на громадську думку.**

##### **Тема 1. Зародження засобів масової комунікації. Медійні явища Стародавнього Сходу. Комунікативні процеси епохи Античності в Європі.**

Форми комунікації епохи палеоліту. Виникнення писемності як новий етап розвитку засобів комунікації (Месопотамія, Єгипет, Індія, Китай). Фінікійська та угаритська абетки та їх значення в історії ЗМК. Розвиток культури та публіцистика в Давній Греції. До питання про усну публіцистику Давньої Греції. Писемність Давньої Греції. Книжкова справа античного світу. Публіцистика в ораторському мистецтві Давньої Греції (V століття до н.е.). Публіцистичність у промовах давньогрецьких ораторів (Аристотель, Горгій, Лісій, Ісократ, Демосфен та ін.). Розвиток культури та публіцистика в Давньому Римі. До питання про розвиток писемності Давнього Риму. Публіцистика в ораторському мистецтві Давнього Риму (I століття до н.е. — Марк Тулій Ціцерон, Марк Фабій Квінтіліан, Тацит, Пліній Молодший тощо; I ст. н.е. — Луцій Антей Сенека). Виникнення та розвиток перших прообразів газет у Римі „Acta senatus” та „Acta diurnal populi romani” 1-4 століття н.е.

##### **Тема 2. Зародження християнських ЗМК в Європі. Розвиток комунікативних процесів та публіцистика Середньовіччя.**

Зародження християнської публіцистики. Публіцистика Христа та апостола Павла. Латинська (західна) ранньохристиянська публіцистика та її представники (Ієронім Стридонський, Амросій Медіоланський, Аврелій Августин). Візантійська (східна) ранньохристиянська публіцистика та її представники (Григорій Богослов, Василій Великий, Іоанн Златоуст). Розвиток публіцистики в період раннього Середньовіччя (V — сер. XI ст.). „Монастирська культура” в період класичного та пізнього Середньовіччя. (сер. XI ст. — XV ст.). Розвиток політичної публіцистики в період класичного та пізнього Середньовіччя (Кола ді Рієнцо, П'єр Дюбуа, Джон Фонтеск'ю).

##### **Тема 3. Зародження та розвиток книгодрукування в Європі та світі та його вплив на ЗМК**

Виникнення книгодрукування в Китаї у 1041 – 1048 рр. Історичні передумови виникнення книгодрукування у Європі в XV столітті. Постать Йогана Гутенберга. Подальший розвиток друкарської справи в Німеччині: новації

Йоганна Мантелейна та Антона Кобергера. Поширення книгодрукування в Італії: діяльність Йоганна Шпейерського та Альда Мануція. Підпорядкування книговидавництва королівській владі в Англії, Франції та інших країнах Європи. Поява книгодрукування в Америці. Лютерівська друкарня та її значення для подальшого розвитку засобів масової комунікації. Наслідки книгодрукування.

#### **Тема 4. Рукописні та друковані засоби масової комунікації в Європі та Азії XV- XVII ст. Медійні процеси епохи Відродження та Реформації**

Рукописні прообрази періодичних видань Італії та Німеччини. Попередники преси Англії, Франції. Рукописна періодика Китаю. Друковані інформаційні листки Європи та Азії.

Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку публіцистики доби Відродження в Європі (XV- XVI ст.). Публіцистика епохи Відродження в Європі. Політична й антицерковна публіцистика (Лоренцо Валла, Ніколло Макіавеллі, П'єтро Аретіно тощо). Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку публіцистики доби Реформації в Європі в XVI ст. Публіцистика Реформації (Мартін Лютер, Томас Мюнцер, Йоган Рейхлін, Ульріх фон Гуттен, Еразм Роттердамський тощо).

#### **Тема 5. Становлення газетної справи в Європі в XVII - I пол. XVIII ст.**

Передумови виникнення друкованих ЗМІ в Європі в XVII - I пол. XVIII ст.

Перші регулярні друковані газети початку XVII століття в Німеччині. Розвиток преси у Франції. Постать Теофаста Ренодо та друковане видання „Ля газет”. Зародження журнального типу видання.

#### **Тема 6. Розвиток медіа Англії в XVII - I пол. XVIII ст.**

Масовокомунікаційні процеси в Англії у XVII ст. та становлення цензури. Особливості функціонування монархічної та парламентської преси в Англії. Англійська публіцистика XVII століття (Джон Мільтон, Джерард Вінстенлі, Джон Лільбельн тощо) та питання свободи слова.

#### **Тема 7. Культурно-історичні передумови розвитку засобів масової комунікації в добу Просвітництва в Європі. Преса Англії, Франції та Німеччині XVIII століття.**

Особливості зародження та розвитку просвітницької журналістики в Європі. Специфіка функціонування преси Англії в добу просвітництва. Публіцистична та журналістська діяльність Даніеля Дефо. Просвітницька публіцистика Джонатана Світа. Журналістська діяльність Джозефа Аддісона та

Ричарда Стіля. Розвиток просвітницької журналістики у Франції та Німеччині у XVIII столітті. Політичні передумови розвитку журналістики Франції XVIII століття. Журналістська діяльність та публіцистика П. Мариво та Ф. Прево. Просвітницька діяльність Монтеск'є. Публіцистика Вольтера та Д.Дідро. Публіцистична думка та преса Великої французької революції ( Мірабо, Марат, Бабеф, Демулен тощо). Політика Наполеона в сфері преси. Розвиток просвітницької журналістики в Німеччині.

### **Тема 8. Становлення та розвиток медіа США у XVIII столітті.**

Зародження преси в Північній Америці. Колоніальний період розвитку преси США. Американська преса в роки війни за незалежність. Боротьба федералістів та республіканців та журналістика США кінця XVIII століття. Заснування перших видань журнального типу в США та формування якісної преси. Журналістська та публіцистична діяльність Б.Франкліна.

### **Тема 9. Загальні тенденції розвитку масовокомунікаційних процесів у XIX столітті в Європі.**

Суспільно-історичні та культурні передумови розвитку медіа у XIX столітті в Європі. Розквіт періодичної преси в Англії. Створення якісної журнальної періодики та газети „Таймс”. Поява масової англійської преси та її вплив на розвиток рекламної галузі та зв'язків з громадськістю. Перші інформаційні агентства Європи XIX століття.

### **Тема 10. Розвиток медіа Франції та Німеччини у XIX столітті. Комерціалізація та подальша монополізація ЗМК у Європі**

Політичні передумови розвитку преси Франції XIX століття. Політика в сфері журналістики часів Наполеона I та періоду Реставрації. Поява масової преси та діяльність Еміля де Жирардена. Журналістика Франції II половини XIX століття ( революцій 1848 року та II Імперії (1851-1870) та комерціалізація преси). «Золота ера» французької журналістики. Розвиток преси в Німеччині в період „наполеонівського режиму” та Німецького союзу. Журналістська діяльність К. Маркса та Ф. Енгельса. Розвиток журналістики періоду правління Отто фон Бісмарка. Німецькі ЗМІ кінця XIX століття (процеси монополізації, спеціалізації ЗМІ та формування журналістської освіти).

## **Модуль 2.**

### **Подальший розвиток медіа як засобів політичної боротьби та становлення медіабізнесу.**

## **Тема 11. Історичні особливості розвитку медіа США XIX століття. Рекламна та PR-діяльність**

Суспільно-політичні передумови розвитку преси США на початку XIX століття (політика уряду в сфері інформаційних відносин, розвиток журнальної періодики, преса й аболіціонізм тощо). „Комерційна революція” в газетній пресі США 1830-1840-х рр.. „Пенні-прес” та видавнича діяльність Бенджаміна Дея та Джеймса Гордона Беннета. Формування якісної преси в середині XIX століття (Г. Грілі та Г. Реймондс). Утворення інформаційного агентства „Асошиейтед прес”. Історичні особливості розвитку медіа США II половини XIX століття. Уплив громадянської війни (1861-1865рр.) на медійні процеси США. Діяльність Дж. Пулітцера в сфері розвитку мас-медіа. Видавнича діяльність У. Р. Херста. А. Окс та розвиток якісної преси в США кінця XIX століття. Поширення регіональної та журнальної періодики в США наприкінці XIX століття.

## **Тема 12. Становлення засобів масової комунікації країн Азії, Африки та Латинської Америки у XIX столітті.**

Культурно-історичні передумови формування періодичної преси країн Азії, Африки та Латинської Америки. Зародження колонізаторської та місіонерської преси. Поява та розвиток національних періодичних видань. Зародження та становлення преси в Китаї.

## **Тема 13. Розвиток засобів масової комунікації на Європейському континенті в I половині XX століття. Великобританія та Франція.**

Політичні, соціально-економічні та культурні передумови розвитку мас-медіа на початку XX століття в європейських країнах. Подальша комерціалізація та монополізація преси Великобританії на початку XX століття. Медіа Великобританії у I та II світових війнах. Становлення та розвиток радіо- та телемовлення Великобританії в 30-40 рр XX століття.

Журналістика Франції I-ої половини XX століття. Подальша комерціалізація та монополізація преси Франції на початку XX століття. Масовокомунікаційні процеси Франції у I та II світових війнах та міжвоєнний період. Преса Руху Опору періоду окупації фашистами.

## **Тема 14. Розвиток ЗМК в Німеччині в I половині XX століття.**

Суспільно-політичні передумови розвитку ЗМК Німеччини початку XX століття. Інформаційна політика. Медіа часів Веймарської республіки. Преса й пропаганда Німеччини часів I та II світових воєн. ЗМІ Німеччини після поразки у II світовій війні. Поразка нацизму. Зонування.

## **Тема 15. Специфіка розвитку медіа США початку XX століття.**

„Прогресивне десятиліття”. Новації в медійній сфері. Перша та друга світова війна та журналістика США (цензурні закони, посилення монополізації та комерціалізації ЗМІ тощо). Зародження журналістського розслідування та формування професійних журналістських організацій. Становлення телерадіомовлення в США.

## **Тема 16. Розвиток медіа Китаю в I половині XX століття.**

Суспільно-політичні передумови розвитку ЗМК Китаю початку XX століття. Зародження та становлення комуністичної преси в Китаї на початку XX століття. Розвиток ЗМК Гоміндану в 30-ті рр. XX століття. Медіа Китайської Народної Республіки та політика влади в сфері масової інформації.

## **Тема 17. Особливості мас-медійних процесів Європи та США у II пол. XX – початку XXI століття**

Основні історичні передумови формування сучасного типу медіа країн Європи та США. Теорія вільної та відповідальної преси та її розвиток у країнах світу. Правове та адміністративне регулювання інформаційних потоків США, Великобританії, Франції та Німеччини. До питання про перспективи розвитку друкованих та електронних ЗМІ у Європі та Америці. ЗМІ Європи та США в умовах «холодної війни»: загальні тенденції. Розвиток медіа Франції у II половині XX століття– на поч. XXI ст. Розвиток ЗМК Німеччини у II половині XX століття– на поч. XXI ст. Медіа Великобританії у II половині XX століття– на поч. XXI ст. Медійна система США у II половині XX століття– на поч. XXI ст.

## **Тема 18. Національні особливості функціонування медіа на африканському та азійському континентах у II половині XX століття – початку XXI століття.**

Історичні передумови зародження та розвитку ЗМК в країнах Африки. Суспільно-політична та економічна ситуація на африканському континенті у XX-XXI столітті і розвиток мас-медіа. Військові конфлікти й журналістика. Основні проблеми розвитку медіа та свободи слова в Африці. Телекомунікації африканських країн: сучасний стан та перспективи розвитку..

## **Тема 19. Медіасистеми країн Північної Африки та Близького Сходу в XX столітті та сучасних умовах: проблемні питання**

Історичні передумови формування ЗМК країн Північної Африки та Близького Сходу. Сучасні арабські медіа: специфіка функціонування та

проблематика. Наслідки „Арабської весни” та питання свободи слова у країнах Північної Африки та Близького Сходу. Військові конфлікти й масовокомунікаційні процеси. Жінка в сучасній арабській журналістиці. Проблеми розвитку медіа в країнах Північно-Західної Африки.

## **Тема 20. Розвиток ЗМК в країнах азійсько-тихоокеанського басейну в сучасних умовах**

Історичні передумови формування ЗМК країн Східної та Південно-Східної Азії. Специфіка розвитку сучасної журналістики в Китаї та Японії. Розвиток нових технологій та телекомунікацій в країнах Східної та Південно-Східної Азії. Новітні тенденції розвитку ЗМК в Австралії.

### **Критерії оцінювання студентських робіт з курсу «Історія зарубіжної масової комунікації»**

*Створення міні-проєкту (у відеоформаті чи презентації), що стосується характеристики одного з періодів розвитку ЗМК, медійного явища, дослідження публіцистики, редакторського менеджменту та інформаційної діяльності медійників різних етапів в історії зарубіжної масової комунікації.*

| Критерії        | Рівень виконання   |   |  | Незадовільний результат (незалік) (0 балів)   |
|-----------------|--|---|--|---|
|                 | Високий (10-9 балів)   | Середній (8-7 балів)  | Низький (мінімальний стандарт) (6-5 балів)   |   |
| <b>1. Зміст</b> | Проєкт інформативний, вповні розкрито задану тему. Виокремлено характерні тенденції певного періоду, значущі історичні події. Представлено різносторонні факти щодо функціонування визначених медіа чи досліджуваних постатей. | Проєкт інформативний, але тему розкрито не вповні (є невраховані питання). Наведені факти щодо обраної теми потребують доповнення. Частково враховані сучасні дослідження | Проєкт містить певну інформацію, яка мінімально відображає заявлену тему. Факти, наведені в роботі, неточні, невірні чи неповні. Ілюстративного матеріалу мало. Сучасні дослідження не враховані, але є посилання. | Проєкт перевантажений суцільними текстовим форматом без мінімального опрацювання інформації. Візуалізація роботи відсутня. Без посилань на джерело. |

|                         |   |   |   |   |
|-------------------------|---|---|---|---|
|                         | Враховано сучасні дослідження, є посилання.   |   |   |   |
| <b>2. Структура</b>     | Побудова проєкту чітка, логічна, зрозуміла. Відповідає змістові роботи. Застосовано оригінальні структурні елементи- прийоми актуалізації уваги, які органічно вплітаються в розкриття теми.      | Структура проєкту чітка, логічна, зрозуміла. Відповідає змістові роботи. Не застосовано оригінальні структурні елементи- прийоми актуалізації уваги | Структура проєкту частково чітка. Візуальні елементи не відповідають текстовим.                             | Робота неструктурована, зв'язку між частинами роботи не виявлено чи виявлено частково.          |
| <b>3. Форма</b>         | Проєкт створено у відеоформаті чи презентації. Використано оригінальні зйомки зі власною участю чи анімацію, чи (та) ілюстративними матеріалами до обраної теми. Пізнавальний відеосюжет до 5 хв. | Проєкт створено у форматі презентації (з частковим використанням відео чи анімації). Використано ілюстративні матеріали до обраної теми.            | Проєкт створено у форматі презентації. Використано ілюстративні матеріали до обраної теми.                  | Презентація у форматі суцільного тексту на слайдах або усно.                                    |
| <b>4. Представлення</b> | Представлення успішне. Автор вміло захоплює аудиторію, орієнтується в темі, чітко, грамотно і вповні відповідає на запитання.   | Представлення роботи успішне, автор допускає певні фактичні та мовно-стилістичні помилки. Відповідає не на всі запитання.                           | Представлення роботи відбувалося нежваво. Відповіді на питання аудиторії та викладача – нечіткі та розмиті. | Автор не орієнтується в суті роботи, не може відповісти на поставлені питання за темою проєкту. |

# ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

## Модуль 1.

### Зародження засобів масової комунікації та їх розвиток як інструментів впливу на громадську думку.

#### Тема 1.

#### Зародження засобів масової комунікації. Медійні явища Стародавнього Сходу. Комунікативні процеси епохи Античності в Європі

##### План

1. Форми комунікації епохи палеоліту. Виникнення писемності як новий етап розвитку засобів комунікації (Месопотамія, Єгипет, Індія, Китай). Фінікійська та угаритська абетки та їх значення в історії ЗМК.
2. Розвиток культури та публіцистика в Давній Греції. Публіцистичність у промовах давньогрецьких ораторів (Аристотель, Горгій, Лісій, Ісократ, Демосфен та ін.).
3. Розвиток культури та публіцистика в Давньому Римі. Публіцистика в ораторському мистецтві Давнього Риму (I століття до н.е. — Марк Тулій Ціцерон, Марк Фабій Квінтіліан, Тацит, Пліній Молодший тощо; I ст. н.е. — Луцій Антей Сенека).
4. Виникнення та розвиток перших прообразів газет у Римі „Acta senatus” та „Acta diurnal populi romani” 1-4 століття н.е.

*Завдання для практичної роботи:* 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

#### Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с
2. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)

3. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 34-45.
4. Жиленко І.Р. Стародавній світ: зародження медійних явищ : навчальний посібник Суми: Сумський державний університет, 2016. 159 с. URL: <https://docplayer.net/49501714-Starodavniy-svit-zarodzhennya-mediynih-yavishch.html>
5. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.

## Тема 2.

### Зародження християнських ЗМК в Європі. Розвиток комунікативних процесів та публіцистика Середньовіччя

#### План

1. Зародження християнської публіцистики. Публіцистика Христа та апостола Павла.
2. Латинська (західна) ранньохристиянська публіцистика та її представники (Ієронім Стридонський, Амросій Медіоланський, Аврелій Августин).
3. Візантійська (східна) ранньохристиянська публіцистика та її представники (Григорій Богослов, Василій Великий, Іоанн Златоуст).
4. Розвиток публіцистики в період раннього Середньовіччя (V — сер. XI ст.). „Монастирська культура” в період класичного та пізнього Середньовіччя. (сер. XI ст. — XV ст.).
5. Розвиток політичної публіцистики в період класичного та пізнього Середньовіччя (Кола ді Рієнцо, П'єр Дюбуа, Джон Фонтеск'ю).

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

#### Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики ( від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. С. 81-97.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 3-47.
3. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.

4. Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.

### Тема 3.

#### Зародження та розвиток книгодрукування в Європі та світі та його вплив на ЗМК

##### План

1. Виникнення книгодрукування в Китаї у 1041 – 1048 рр.
2. Історичні передумови виникнення книгодрукування у Європі в XV столітті. Постать Йогана Гутенберга.
3. Подальший розвиток друкарської справи в Німеччині: новації Йоганна Мантелейна та Антона Кобергера.
4. Поширення книгодрукування в Італії: діяльність Йоганна Шпейєрського та Альда Мануція.
5. Підпорядкування книговидавництва королівській владі в Англії, Франції та інших країнах Європи. Поява книгодрукування в Америці.
6. Лютерівська друкарня та її значення для подальшого розвитку засобів масової комунікації. Наслідки книгодрукування.

*Завдання для практичної роботи:* 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

##### Література

1. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 47-71.
2. Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)

## **Тема 4.**

### **Рукописні та друковані засоби масової комунікації в Європі та Азії XV- XVII ст.**

#### **Медійні процеси епохи Відродження та Реформації**

##### **План**

1. Рукописні прообрази періодичних видань Італії та Німеччини.
2. Попередники преси Англії, Франції. Рукописна періодика Китаю.
3. Друковані інформаційні листки Європи та Азії.
4. Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку публіцистики доби Відродження в Європі (XV- XVI ст.). Публіцистика епохи Відродження в Європі.
5. Політична й антицерковна публіцистика (Лоренцо Валла, Ніколло Макіавеллі, П'єтро Аретіно тощо).
6. Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку публіцистики доби Реформації в Європі в XVI ст. Публіцистика Реформації (Мартін Лютер, Томас Мюнцер, Йоган Рейхлін, Ульріх фон Гуттен, Еразм Роттердамський тощо).

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

##### **Література**

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.
4. Федченко С. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.

## **Тема 5.**

### **Становлення газетної справи в Європі в XVII - I пол. XVIII ст.**

##### **План**

1. Передумови виникнення друкованих ЗМІ в Європі в XVII - I пол. XVIII ст.
2. Перші регулярні друковані газети початку XVII століття в Німеччині.
3. Розвиток преси у Франції. Постаць Теофаста Ренодо та друковане видання „Ля газет”.
4. Зародження журнального типу видання.

*Завдання для практичної роботи:* 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

#### **Література**

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.
4. Федченко С. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.

#### **Тема 6.**

#### **Розвиток медіа Англії в XVII - I пол. XVIII ст.**

#### **План**

1. Масовокомунікаційні процеси в Англії у XVII ст. та становлення цензури.
2. Особливості функціонування монархічної та парламентської преси в Англії.
3. Англійська публіцистика XVII століття (Джон Мільтон, Джерард Вінстенлі, Джон Лільбельн тощо) та питання свободи слова.

*Завдання для практичної роботи:* 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

#### **Література**

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
- 3 Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с..
4. Федченко С. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.

## Тема 7.

### Культурно-історичні передумови розвитку засобів масової комунікації в добу Просвітництва в Європі. Преса Англії, Франції та Німеччині XVIII століття

#### План

1. Особливості зародження та розвитку просвітницької журналістики в Європі. Специфіка функціонування преси Англії в добу просвітництва. Публіцистична та журналістська діяльність Даніеля Дефо та Джонатана Світа.
2. Журналістська діяльність Джозефа Аддісона та Ричарда Стіля.
3. Політичні передумови розвитку журналістики Франції XVIII століття. Журналістська діяльність та публіцистика П. Мариво та Ф. Прево.
4. Просвітницька діяльність Монтеск'є. Публіцистка Вольтера та Д.Дідро.
5. Публіцистична думка та преса Великої французької революції ( Мірабо, Марат, Бабеф, Демулен тощо). Політика Наполеона в сфері преси.
6. Розвиток просвітницької журналістики в Німеччині у XVIII столітті.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

#### Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.

3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)

4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

## Тема 8.

### Становлення та розвиток медіа США у XVIII столітті

#### План

1. Зародження преси в Північній Америці. Колоніальний період розвитку ЗМК США.
2. Американська преса в роки війни за незалежність. Боротьба федералістів та республіканців та журналістика США кінця XVIII століття.
3. Заснування перших видань журнального типу в США та формування якісної преси.
4. Журналістська та публіцистична діяльність Б.Франкліна.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

#### Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.

2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 76.

3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)

4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

## Тема 9.

### Загальні тенденції розвитку масовокомунікаційних процесів у ХІХ столітті в Європі

#### План

1. Суспільно-історичні та культурні передумови розвитку медіа у ХІХ столітті в Європі.
2. Розквіт періодичної преси в Англії. Створення якісної журнальної періодики та газети „Таймс”.
3. Поява масової англійської преси та її вплив на розвиток рекламної галузі та зв'язків з громадськістю.
4. Перші інформаційні агентства Європи ХІХ століття.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

#### Література

1. Історія зарубіжної журналістики ( ХVІІІ — початок ХХ століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (ХVІІ-ХХ ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

## Тема 10.

### Розвиток медіа Франції та Німеччини у XIX столітті. Комерціалізація та подальша монополізація ЗМК у Європі

#### План

1. Політичні передумови розвитку преси Франції XIX століття. Політика в сфері журналістики часів Наполеона I та періоду Реставрації. Поява масової преси та діяльність Еміля де Жирардена.
2. Журналістика Франції II половини XIX століття ( революцій 1848 року та II Імперії (1851-1870) та комерціалізація преси). «Золота ера» французької журналістики.
3. Розвиток преси в Німеччині в період „наполеонівського режиму” та Німецького союзу. Журналістська діяльність К. Маркса та Ф. Енгельса.
4. Розвиток журналістики періоду правління Отто фон Бісмарка. Німецькі ЗМІ кінця XIX століття (процеси монополізації, спеціалізації ЗМІ та формування журналістської освіти).

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

#### Література

1. Історія зарубіжної журналістики ( XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

**Модуль 2.**  
**Подальший розвиток медіа як засобів політичної боротьби**  
**та становлення медіабізнесу.**

**Тема 11.**

**Історичні особливості розвитку медіа США XIX століття. Рекламна та PR-діяльність**

**План**

1. Суспільно-політичні передумови розвитку преси США на початку XIX століття (політика уряду в сфері інформаційних відносин, розвиток журнальної періодики, преса й аболіціонізм тощо).
2. „Комерційна революція” в газетній пресі США 1830-1840-х рр.. „Пенні-прес” та видавнича діяльність Бенджаміна Дея та Джеймса Гордона Беннета.
3. Формування якісної преси в середині XIX століття (Г. Грілі та Г. Реймондс). Утворення інформаційного агентства „Асошіейтед прес”.
4. Історичні особливості розвитку медіа США II половини XIX століття. Уплив громадянської війни (1861-1865рр.) на медійні процеси США.
5. Діяльність Дж. Пулітцера в сфері розвитку мас-медіа. Видавнича діяльність У. Р. Херста.
6. А. Окс та розвиток якісної преси в США кінця XIX століття. Поширення регіональної та журнальної періодики в США наприкінці XIX століття.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

**Література**

1. Історія зарубіжної журналістики ( XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Прохоренко К. Паблік рілейшнз. Навчальний посібник. Львів: видавництво Львівської комерційної академії, 2008. 232 с..
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої

історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL:

[https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)

4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

## Тема 12.

### Становлення засобів масової комунікації країн Азії, Африки та Латинської Америки у ХІХ столітті

#### План

1. Культурно-історичні передумови формування періодичної преси країн Азії, Африки та Латинської Америки.
2. Зародження колонізаторської та місіонерської преси.
3. Поява та розвиток національних періодичних видань.
4. Зародження та становлення преси в Китаї.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

#### Література

1. Історія зарубіжної журналістики ( ХVІІІ — початок ХХ століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.

2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.

3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (ХVІІ-ХХ ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL:

[https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)

4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

### Тема 13.

#### Розвиток засобів масової комунікації на Європейському континенті в I половині XX століття. Великобританія та Франція

##### План

1. Політичні, соціально-економічні та культурні передумови розвитку мас-медіа на початку XX століття в європейських країнах. Подальша комерціалізація та монополізація преси Великобританії на початку XX століття.
2. Медіа Великобританії у I та II світових війнах. Становлення та розвиток радіо- та телемовлення Великобританії в 30-40 рр XX століття.
3. Журналістика Франції I-ої половини XX століття. Подальша комерціалізація та монополізація преси Франції на початку XX століття.
4. Масовокомунікаційні процеси Франції у I та II світових війнах та міжвоєнний період. Преса Руху Опору періоду окупації фашистами.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

##### Література

1. Історія зарубіжної журналістики ( XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

### Тема 14.

#### Розвиток ЗМК в Німеччині в I половині XX століття

## План

1. Суспільно-політичні передумови розвитку ЗМК Німеччини початку ХХ століття. Інформаційна політика. Медіа часів Веймарської республіки.
2. Преса й пропаганда Німеччини часів I та II світових воєн.
3. ЗМІ Німеччини після поразки у II світовій війні. Зонування.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

## Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок ХХ століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

## Тема 15.

### Специфіка розвитку медіа США початку ХХ століття

#### План

1. „Прогресивне десятиліття”. Новації в медійній сфері.
2. Перша та друга світова війна та журналістика США (цензурні закони, посилення монополізації та комерціалізації ЗМІ тощо).
3. Зародження журналістського розслідування та формування професійних журналістських організацій.
4. Становлення телерадіомовлення в США.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

### **Література**

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

### **Тема 16.**

#### **Розвиток медіа Китаю в I половині XX століття**

##### **План**

1. Суспільно-політичні передумови розвитку ЗМК Китаю початку XX століття.
2. Зародження та становлення комуністичної преси в Китаї на початку XX століття.
3. Розвиток ЗМК Гоміндану в 30-ті рр. XX століття.
4. Медіа Китайської Народної Республіки та політика влади в сфері масової інформації.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

## Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

## Тема 17.

### Особливості мас-медійних процесів Європи та США у II пол. XX – початку XXI століття

#### План

1. Основні історичні передумови формування сучасного типу медіа країн Європи та США. Правове та адміністративне регулювання інформаційних потоків США, Великобританії, Франції та Німеччини.
2. ЗМІ Європи та США в умовах «холодної війни»: загальні тенденції.
3. Розвиток медіа Франції та Німеччини у II половині XX століття– на поч. XXI ст.
4. Медіа Великобританії та США у II половині XX століття– на поч. XXI ст.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

## Література

1. Історія зарубіжної журналістики ( XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
3. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
4. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
5. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

## Тема 18.

**Національні особливості функціонування медіа на африканському та азійському континентах у II половині XX століття – початку XXI століття**

### План

1. Історичні передумови зародження та розвитку ЗМК в країнах Африки. Суспільно-політична та економічна ситуація на африканському континенті у XX-XXI столітті і розвиток мас-медіа.
2. Військові конфлікти й журналістика.
3. Основні проблеми розвитку медіа та свободи слова в Африці.
4. Телекомунікації африканських країн: сучасний стан та перспективи розвитку.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

## Література

1. Історія зарубіжної журналістики ( XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
3. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
4. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
5. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

## **Тема 19.**

### **Медіасистеми країн Північної Африки та Близького Сходу в XX столітті та сучасних умовах: проблемні питання**

#### **План**

1. Історичні передумови формування ЗМК країн Північної Африки та Близького Сходу. Сучасні арабські медіа: специфіка функціонування та проблематика.
2. Наслідки „Арабської весни” та питання свободи слова у країнах Північної Африки та Близького Сходу.
3. Військові конфлікти й масовокомунікаційні процеси.
4. Жінка в сучасній арабській журналістиці.
5. Проблеми розвитку медіа в країнах Північно-Західної Африки.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

## Література

1. Історія зарубіжної журналістики ( XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
3. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
4. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
5. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

### Тема 20.

#### **Розвиток ЗМК в країнах азійсько-тихоокеанського басейну в сучасних умовах**

##### **План**

1. Історичні передумови формування ЗМК країн Східної та Південно-Східної Азії.
2. Специфіка розвитку сучасної журналістики в Китаї та Японії.
3. Розвиток нових технологій та телекомунікацій в країнах Східної та Південно-Східної Азії.
4. Новітні тенденції розвитку ЗМК в Австралії.

*Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

## Література

1. Історія зарубіжної журналістики ( XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
3. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
4. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
5. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

## Література до курсу

1. Бондаренко Ю. Альтернативна преса сучасної Німеччини (особливості функціонування, редакційна політика, місце в національній системі медіа): дис. канд. наук із соц. ком. Суми, 2017. URL: [https://lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/09/dis\\_bondarenko.pdf](https://lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/09/dis_bondarenko.pdf)
2. Вайшинберг З. Журналістика та медіа: Довідник. К.: Центр вільної преси, Академія Української преси, 2011. С.160-167.
3. Гарматій О. Агенційна журналістика : навчальний посібник. Львів : Сполом, 2015. 176 с. URL:<https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/7142e7c7-44b1-44e7-afd3-90fff393f313/content>
4. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
5. Голуб О. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник / Інститут масової інформації. Київ : ТОВ “Софія-А”, 2016. 184 с. URL : <https://imi.org.ua/wpcontent/uploads/2017/06/Mediakompas.pdf>
6. Гресько О. Міжнародна журналістика: Навчально-методичний посібник. Київ : Грамота, 2019. 112 с.

7. Данилевич А. Інформаційний імідж і образ України у друкованих ЗМІ Німеччини: на межі понять. Медіапростір, 2017. Випуск 10. С. 85–91. URL : <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9362/1/13Danylevych.pdf>
8. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
9. Жиленко І. Медійні процеси XVII–XVIII століть: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 189 с.
10. Жиленко І. Р. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.) : навч. посіб. Суми : СумДУ, 2010. 285 с.
11. Жиленко І. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.
12. Жиленко І. Стародавній світ: зародження медійних явищ : навчальний посібник Суми: Сумський державний університет, 2016. 159 с. URL: <https://docplayer.net/49501714-Starodavniy-svit-zarodzhennya-mediynih-yavishch.html>
13. Засоби масової інформації у Сполученому Королівстві. К.: Британська Рада в Україні, 1999. 52 с.
14. Ігнат'єв П. Країнознавство. Країни Азії: Навчальний посібник / Ігнат'єв П.М.. Чернівці: Книги XXI, 2006. 424с.
15. Історія зарубіжної журналістики ( XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2015 р. 39 с.
16. Історія зарубіжної журналістики ( XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
17. Історія зарубіжної журналістики. Частина I (від зародження до XVII століття). Навчально-методичний посібник для проведення практичних занять (для студентів відділення журналістики) / Уклад. Барчан Олеся. Ужгород: Говерла, 2015р. 36 с.
18. Історія зарубіжної журналістики. Частина I (від зародження до XVII століття). Навчально-методичний посібник для проведення практичних занять (для студентів відділення журналістики) / Уклад. Барчан Олеся. Ужгород: Говерла, 2021р. 36 с.
19. Історія сучасного світу. Соціально-політична історія XV – початку XXI століть: навч. посіб. За ред. Ю. Горбаня. Київ: Знання, 2012. 438 с.
20. Кузнецова О. Журналістські аналітичні жанри преси: навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2023. 295 с.
21. Кузнецова О. Журналістські публіцистичні жанри преси: навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2022. 327 с.

22. Кузнецова О. Засоби масової комунікації : Посібник : вид. 2-ге переробл. і доп. Львів: ПАІС, 2005. 200 с.
23. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід / Джеймс Лалл / Пер. з англ. К.: „К.І.С.”, 2002. 264 с.
24. Лось Й. Публіцистика й тенденції розвитку світу: навч. посіб. Л.: Львівський національний ун-т ім. Івана Франка, 2007. 376 с
25. Масляк П. Країнознавство: Підручник. К.: Знання, 2007. —292 с.
26. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
27. Міжнародне право: Основні галузі: Підручник / За ред. В.Г. Буткевича. К.: Либідь, 2004. 816 с.
28. Міжнародні стандарти забезпечення свободи вираження поглядів. Збірник публікацій Артикулю 19 / За ред. Тараса Шевченка, Тетяни Олексіук. К.: Фенікс, 2008. 224 с.
29. Петрів Т.І., Слісаренко І. Ю. Світові мас-медіа. К., 1999.
30. Підлісна Г. Світ античної літератури. 2-е вид., переробл. й доп. К.: Наук. Думка, 1989. – 168 с.
31. Потятинник Б. Медіа: ключі до розуміння. Львів: ПАІС, 2004. 312 с. (Медіакритика)
32. Почепцов Г., Чукут С. Інформаційна політика: Навч. посіб.: Знання, 2006. 663 с.
33. Рубанець О. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнеокласичних досліджень: Монографія К.: ПАРАПАН, 2006. 420 с.
34. Світові мас-медіа: Короткий довідник для студентів Інституту журналістики. / Упорядн.: Т.І. Петрів, І.Ю. Слісаренко. К.: ВЦ „Київський університет”, 1999. 49 с.
35. Слісаренко І.Ю. Мас-медіа і міжнародні процеси. К., 1999.
36. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I\\_Sribnyak\\_IZh\\_2018\\_IFF.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf)
37. Срібняк І. Історія журналістики (XVII – XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: ВПЦ НаУКМА, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 304 с.

38. Традиційні і нові медіа: від історії до сучасності : збірник матеріалів звітної наукової конференції за 2019 рік (секція «Журналістики») / упоряд. Андрій Яценко. Львів: Простір-М, 2020. 136 с. URL: <https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/Zbirnyk-tez-zvitnoi-konferentsii-za-2019-rik-1.pdf>
39. Тронський І. Історія античної літератури. К.: Рад. шк. 1959. 594 с.
40. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.
41. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

### **Інформаційні ресурси в мережі Інтернет**

1. Електронний репозитарій ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/home.jsp?locale=uk>
2. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В.Вернадського URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
3. Сервіс для пошуку наукових джерел Google Scholar. URL: <https://scholar.google.com.ua>.
4. Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаника. URL: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F>
5. Сайт бібліотеки Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.journ.univ.kiev.ua>
6. Організація „Репортери без кордонів”. URL: <http://en.rsf.org>
7. Світова організація журналістської освіти. URL: <http://wjec.ou.edu>
8. Асоціація європейських журналістів (українська секція) URL: <http://www.aej.org.ua>
9. Коледж журналістики BBC. URL: <http://www.bbc.co.uk/academy/collegeofjournalizm>
10. Школа репортера BBC. URL: <http://www.bbc.co.uk/schoolreport>
11. Міжнародна федерація журналістів. URL: <http://www.ifj.org>

## Перелік питань до іспиту

1. Форми комунікації епохи палеоліту. Виникнення писемності як новий етап розвитку засобів комунікації (Месопотамія, Єгипет, Індія, Китай).
2. Фінікійська та угаритська абетки та їх значення в історії ЗМК.
3. Розвиток культури та публіцистика в Давній Греції. До питання про усну публіцистику Давньої Греції. Писемність Давньої Греції. Книжкова справа античного світу.
4. Публіцистика в ораторському мистецтві Давньої Греції (V століття до н.е.). Публіцистичність у промовах давньогрецьких ораторів (Аристотель, Горгій, Лісій, Ісократ, Демосфен та ін.).
5. Розвиток культури та публіцистика в Давньому Римі. До питання про розвиток писемності Давнього Риму. Публіцистика в ораторському мистецтві Давнього Риму (I століття до н.е. — Марк Тулій Ціцерон, Марк Фабій Квінтіліан, Тацит, Пліній Молодший тощо; I ст. н.е. — Луцій Антей Сенека).
6. Виникнення та розвиток перших прообразів газет у Римі „Acta senatus” та „Acta diurnal populi romani” 1-4 століття н.е.
7. Зародження християнської публіцистики. Публіцистика Христа та апостола Павла.
8. Латинська (західна) ранньохристиянська публіцистика та її представники (Ієронім Стридонський, Амросій Медіоланський, Аврелій Августин).
9. Візантійська (східна) ранньохристиянська публіцистика та її представники (Григорій Богослов, Василій Великий, Іоанн Златоуст).
10. Розвиток публіцистики в період раннього Середньовіччя (V — сер. XI ст.). „Монастирська культура” в період класичного та пізнього Середньовіччя. (сер. XI ст. — XV ст.).
11. Розвиток політичної публіцистики в період класичного та пізнього Середньовіччя (Кола ді Рієнцо, П'єр Дюбуа, Джон Фонтеск'ю).
12. Виникнення книгодрукування в Китаї у 1041 – 1048 рр. Історичні передумови виникнення книгодрукування у Європі в XV столітті.
13. Постать Йогана Гутенберга. Подальший розвиток друкарської справи в Німеччині: новації Йоганна Мантелейна та Антона Кобергера.
14. Поширення книгодрукування в Італії: діяльність Йоганна Шпейерського та Альда Мануція.
15. Підпорядкування книговидавництва королівській владі в Англії, Франції та інших країнах Європи. Поява книгодрукування в Америці.
16. Лютерівська друкарня та її значення для подальшого розвитку засобів масової комунікації. Наслідки книгодрукування.
17. Рукописні прообрази періодичних видань Італії та Німеччини.
18. Попередники преси Англії, Франції.
19. Друковані інформаційні листки Європи та Азії.
20. Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку публіцистики доби Відродження в Європі (XV- XVI ст.).
21. Публіцистика епохи Відродження в Європі. Політична й антицерковна публіцистика (Лоренцо Валла, Ніколло Макіавеллі, П'єтро Аретіно тощо).

22. Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку публіцистики доби Реформації в Європі в XVI ст. Публіцистика Реформації (Мартін Лютер, Томас Мюнцер, Йоган Рейхлін, Ульріх фон Гуттен, Еразм Роттердамський тощо).
23. Передумови виникнення друкованих ЗМІ в Європі в XVII - I пол. XVIII ст. Перші регулярні друковані газети початку XVII століття в Німеччині.
24. Розвиток преси у Франції. Постать Теофаста Ренодо та друковане видання „Ля газет”.
25. Зародження журнального типу видання.
26. Масовокомунікаційні процеси в Англії у XVII ст. та становлення цензури.
27. Особливості функціонування монархічної та парламентської преси в Англії.
28. Англійська публіцистика XVII століття (Джон Мільтон, Джерард Вінстенлі, Джон Лільбельн тощо) та питання свободи слова.
29. Особливості зародження та розвитку просвітницької журналістики в Європі. Специфіка функціонування преси Англії в добу просвітництва.
30. Публіцистична та журналістська діяльність Даніеля Дефо. Просвітницька публіцистика Джонатана Світа.
31. Журналістська діяльність Джозефа Аддісона та Ричарда Стіля.
32. Розвиток просвітницької журналістики у Франції та Німеччині у XVIII столітті.
33. Політичні передумови розвитку журналістики Франції XVIII століття. Журналістська діяльність та публіцистика П. Мариво та Ф. Прево.
34. Просвітницька діяльність Монтеск'є. Публіцистка Вольтера та Д. Дідро.
35. Публіцистична думка та преса Великої французької революції ( Мірабо, Марат, Бабеф, Демулен тощо).
36. Політика Наполеона в сфері преси у Франції та Європі XVIII століття.
37. Розвиток просвітницької журналістики в Німеччині.
38. Зародження преси в Північній Америці. Колоніальний період розвитку преси США.
39. Американська преса в роки війни за незалежність. Боротьба федералістів та республіканців та журналістика США кінця XVIII століття.
40. Заснування перших видань журнального типу в США та формування якісної преси.
41. Журналістська та публіцистична діяльність Б. Франкліна.
42. Суспільно-історичні та культурні передумови розвитку медіа у XIX столітті в Європі. Розквіт періодичної преси в Англії.
43. Створення якісної журнальної періодики та газети „Таймс”.
44. Поява масової англійської преси та її вплив на розвиток рекламної галузі та зв'язків із громадськістю.
45. Перші інформаційні агентства Європи XIX століття.
46. Політичні передумови розвитку преси Франції XIX століття. Політика в сфері журналістики часів Наполеона I та періоду Реставрації.
47. Поява масової преси та діяльність Еміля де Жирардена.

48. Журналістика Франції II половини XIX століття ( революцій 1848 року та II Імперії (1851-1870) та комерціалізація преси). «Золота ера» французької журналістики.
49. Розвиток преси в Німеччині в період „наполеонівського режиму” та Німецького союзу.
50. Журналістська діяльність К. Маркса та Ф. Енгельса.
51. Розвиток журналістики періоду правління Отто фон Бісмарка.
52. Німецькі ЗМІ кінця XIX століття (процеси монополізації, спеціалізації ЗМІ та формування журналістської освіти).
53. Суспільно-політичні передумови розвитку преси США на початку XIX століття (політика уряду в сфері інформаційних відносин, розвиток журнальної періодики, преса й аболіціонізм тощо).
54. „Комерційна революція” в газетній пресі США 1830-1840-х рр.. „Пенні-пресс” та видавнича діяльність Бенджаміна Дея та Джеймса Гордона Беннета.
55. Формування якісної преси в середині XIX століття (Г.Грілі та Г.Реймондс).
56. Утворення інформаційного агентства „Асошиейтед прес”.
57. Історичні особливості розвитку медіа США II половини XIX століття. Уплив громадянської війни (1861-1865рр.) на медійні процеси США.
58. Діяльність Дж. Пулітцера в сфері розвитку мас-медіа.
59. Видавнича діяльність У. Р. Херста.
60. А. Окс та розвиток якісної преси в США кінця XIX століття. Поширення регіональної та журнальної періодики в США наприкінці XIX століття.
61. Культурно-історичні передумови формування періодичної преси країн Азії, Африки та Латинської Америки.
62. Зародження колонізаторської та місіонерської преси.
63. Поява та розвиток національних періодичних видань.
64. Зародження та становлення преси в Китаї.
65. Політичні, соціально-економічні та культурні передумови розвитку мас-медіа на початку XX століття в європейських країнах. Подальша комерціалізація та монополізація преси Великобританії на початку XX століття.
66. Медіа Великобританії у I та II світових війнах.
67. Становлення та розвиток радіо- та телемовлення Великобританії в 30-40 рр XX століття.
68. Журналістика Франції I-ої половини XX століття. Подальша комерціалізація та монополізація преси Франції на початку XX століття.
69. Масовокомунікаційні процеси Франції у I та II світових війнах та міжвоєнний період. Преса Руху Опору періоду окупації фашистами.
70. Суспільно-політичні передумови розвитку ЗМК Німеччини початку XX століття. Інформаційна політика.
71. Медіа часів Веймарської республіки. Преса й пропаганда Німеччини часів I та II світових воєн.

- 72.ЗМІ Німеччини після поразки у II світовій війні. Поразка нацизму. Зонування.
- 73.„Прогресивне десятиліття” в США та новації в медійній сфері початку XX століття.
- 74.Перша та друга світова війна та журналістика США (цензурні закони, посилення монополізації та комерціалізації ЗМІ тощо).
- 75.Зародження журналістського розслідування та формування професійних журналістських організацій.
- 76.Становлення телерадіомовлення в США.
- 77.Суспільно-політичні передумови розвитку ЗМК Китаю початку XX століття.
- 78.Зародження та становлення комуністичної преси в Китаї на початку XX століття.
- 79.Розвиток ЗМК Гоміндану в 30-ті рр. XX століття.
- 80.Медіа Китайської Народної Республіки та політика влади в сфері масової інформації.
- 81.Основні історичні передумови формування сучасного типу медіа країн Європи та США: загальні аспекти початку XX століття.
- 82.ЗМІ Європи та США в умовах «холодної війни»: загальні тенденції.
- 83.Розвиток медіа Франції у II половині XX століття– на поч. XXI ст.
- 84.Розвиток ЗМК Німеччини у II половині XX століття– на поч. XXI ст.
85. Медіа Великобританії у II половині XX століття– на поч. XXI ст.
- 86.Медійна система США у II половині XX століття– на поч. XXI ст.
- 87.Історичні передумови зародження та розвитку ЗМК в країнах Африки. Суспільно-політична та економічна ситуація на африканському континенті у XX-XXI столітті і розвиток мас-медіа.
- 88.Основні проблеми розвитку медіа та свободи слова в Африці.
- 89.Телекомунікації африканських країн: сучасний стан та перспективи розвитку..
- 90.Історичні передумови формування ЗМК країн Північної Африки та Близького Сходу.
- 91.Сучасні арабські медіа: специфіка функціонування та проблематика.
- 92.Наслідки „Арабської весни” та питання свободи слова у країнах Північної Африки та Близького Сходу.
- 93.Військові конфлікти й масовокомунікаційні процеси у країнах Північної Африки та Близького Сходу.
- 94.Жінка в сучасній арабській журналістиці. Проблеми розвитку медіа в країнах Північно-Західної Африки.
- 95.Історичні передумови формування ЗМК країн Східної та Південно-Східної Азії.
- 96.Специфіка розвитку сучасної журналістики в Китаї та Японії.
- 97.Розвиток нових технологій та телекомунікацій в країнах Східної та Південно-Східної Азії.
- 98.Новітні тенденції розвитку ЗМК в Австралії.

## ЗМІСТ

|  |    |
|--|----|
| Вступ.....                                   | 3  |
| Програма навчальної дисципліни.....          | 5  |
| Критерії оцінювання студентських робіт ..... | 10 |
| Теми та плани практичних занять.....         | 12 |
| Література до курсу.....                     | 30 |
| Інформаційні ресурси в мережі Інтернет.....  | 33 |
| Перелік питань до іспиту.....                | 34 |

*Навчально-методичне видання*

Укладач: Барчан Олеся Василівна  
кандидат філологічних наук, доцент

**Історія зарубіжної масової комунікації**

навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 061  
«Журналістика»

**Історія зарубіжної масової комунікації.** навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 061 «Журналістика» / Уклад. Барчан Олеся. Ужгород, 2024р. 39 с.